Лист Діонісія, патріарха Константинопольського, до Йоакима, патріарха Московського, про згоду на підпорядкування Київської митрополії Московському патріархові. 1686 р., травень.

Переклад із церковнослов'янської.

Діонісій, з ласки Божої архієпископ Константинополя,
Нового Риму і Вселенський патріарх.

Блаженніший патріарше Московський і всієї Росії пане Йоакиме, у Святому Дусі любий брате наш і співслужителю!

Цілую любомудренно й радісно вітаю твоє Блаженство, благаючи пастиреначальника й Спаса нашого Ісуса Христа боронити тебе від усякого сумного стану й дарувати тобі все, згідно з Христом, бажане, і нехай Він надасть тобі згори силу боговгодно дбати про Богом дарований тобі престол і правити підлеглими християнами, і опікувати їх задля праведності й духмяної любові, подібної пахощам запашних квітів. Тому що, згідно з Богом, любов є духмяна і більше, ніж іншими чеснотами, нею Бог веселиться, принаймні й записане слово — аромат і кадило — ще й такі речі називає у просуванні доброчесних до Бога. Отож, і твоє

Блаженство з таким самим божественним бажанням і від сердечної любові, і згідно з Богом, до світу звернулося.

Писав ти до нашої мірності листа на прохання найтихіших, християнських і Богом вінчаних великих царів і великих князів Московських, всієї Великої і Малої, і Білої Росії самодержців, багатьох земель східних і західних, і північних володарів, государів братів — Іоанна й Петра, й Софії Олексійовичів, доповідаючи в ньому про Київську митрополію, тобто про єпархію Київську, але не для вияву якогось незадоволення або гніву на те, як необхідність виявляє цю справу, бо забажали ті названі православні царі цю Київську митрополію. Адже й донині належала вона святому й високому Вселенському Константинопольському престолу і від нього висвячувалися або ж безпосередньо, або ж виданням [грамоти] її архієреї, проте від певного часу й донині через війни, що сталися між двома царствами, і через далеку відстань місця після смерті вічно[пам’ятно]го її архієрея, і за браком поставлення наступного, законного, ворог православної, істинної і святої, і непорочної, і благочестивої християнської віри — диявол, знаряддями лукавими і своїми прибічниками куколі засіяв у христову паству й пшеницю, тобто придушив євангельське слово, і, просто кажучи, зробив би її підручною своїми супротивними

мудрованнями, якби не повстала на допомогу вічно благочестива держава цих православних царів, аби підпорядкувати жиючих навколо того Києва святому патріаршому престолу Московському. І [просила], коли буде необхідність у хіротонії митрополита до Києва, то сприймати її від тогочасного патріарха Московського, а митрополита, що поставляється в тій єпархії, обирати від підлеглих її, і нехай він з благочестям та увагою досягне миру.

Отож бо, прохання найтихіших великих царів і самодержців православних Московських, синів у Господі любих і жаданих нашої мірності, благословне й усякої краси й оздоби сповнене, наша мірність розглянула й схвалила соборно — святий архієрейський собор з нами і разом з пречесними у Святому Дусі любими нашими братами і співслужителями. І нехай відтепер та митрополія Київська підлягає святому патріаршому Московському престолу і, як буде необхідність поставлення майбутнього [архієрея] для тієї єпархії — нехай ставитиметься від того, хто править на той час у Богом береженому великому граді Москві, якщо його оберуть підлеглі тій єпархії боголюбні єпископи, найчесніші архімандрити, преподобні ігумени шанованих і святих монастирів, благочестиві й святі, й преподобні ієромонахи, преподобні ченці та інші керманичі й управителі,

за змістом звичаю того місця, за наказом тамтешнього найяснішого великого гетьмана. Як оце до твого Блаженства [написаний] цей підтвердний лист щодо підпорядкування престолу Московському й надання [цього] через поступливість і в спосіб економії, так і лист до підлеглих Київської єпархії стосовно волі обирати того, кого хочуть, у митрополити Києва, оповідають [про все] докладно.

І одержувати йому так зване «на мембрані» діяння та інші дотичні чини, і нехай визнає за старця й настоятеля свого тогочасного патріарха Московського, і нехай лише єдине береже, а саме: коли буде митрополит Київський здійснювати Божественну й Святу літургію у своїй єпархії, нехай поминає першим чесне ім’я тогочасного Святішого Вселенського патріарха, позаяк він усіма править і є причиною всякого блага, і він [його] подавець у всіх кінцях всесвіту преславно й чудно, потому ж ім’я патріарха Московського як старця свого.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа і мир, і Його незлічена милість, і молитва, і благословення, і прощення від нашої мірності нехай буде з твоїм Блаженством.

1686 року, індикту 9, місяця травня.

Константинопольський [архієпископ] і твій у Христі брат.

XXXIX.

Письмо Діонисія, патріарха Константинопольскаго, къ Іоакиму, патріарху Московскому, съ изъявленіемъ согласія на подчиненіе Кіевской митрополіи Московскому патріарху. 1686 г., мая...

Діонисій, милостію божею архіепископъ Константинополя и новаго Рима и вселенскій патріархъ.

Блаженнѣйшій патріархъ Московскій и всея Россіи, господине Іоакімъ, во Святомъ Дусѣ нашъ возлюбленный брате и сослужителю!

Цѣлую любомудренне и радостно поздравляю блаженство твое, молящися пастыреначалнику Спасу нашему Іисусу Христу хранити тя отъ всякаго печалнаго нахожденія и даровати тебѣ яже по Христѣ желаемая: и да дастъ свыше силу пасти богодарованный тебѣ престолъ богоугодно, и управляти сущихъ подъ тобою христіанъ, и ползовати я ко праведности и подобно обонянми благовонныхъ цвѣтовъ благовонныя любве. Ибо по Бозѣ любовь благоуханна есть и наипаче отъ другихъ добродѣтелей сею Богъ веселится, поне и писанное слово—ароматъ и кадило и такіе виды именуетъ во воздвиженіи добродѣтелныхъ ко Богу. Зане и твое блаженство божественное такимъ же желаніемъ суть, и отъ любве сердечной, и по Бозѣ мира подвигнулося. Писалъ еси къ нашей мѣрности граммоту, изъявляя яже о Кіевской митрополіи, сиречь о епархіи Кіевской, по прошенію тишайшихъ, христіанскихъ и боговѣнчанныхъ великихъ царей и великихъ князей Московскихъ, всея великія,

и малыя, и бѣлыя Россіи самодержцевъ, многихъ земель восточныхъ, и западныхъ, и сѣверныхъ государей, государей братій—Іоанна и Петра и Софіи Алексіевичевъ, да не како досаду какую показати, или гнѣвъ имѣти надъ того, якоже нужда изъявляетъ дѣло сіе. Искаху бо православніи сіи вышереченныя цари сію Кіевскую митрополію. Аще и донынѣ быша належащи ко святому и высокому вселенскому Константинополя престолу и отъ него рукополагахуся или непосредственно или преподаніемъ архіереи тоя, но отъ нѣкоего времени и до нынѣ, ради случившихся браней межъ двумя царствами и ради далнаго мѣсту разстоянія, по умертвіи приснаго тоя архіерея и не бывшу поставленну другому законному, врагъ православныя, истинныя, и святыя, и непорочныя, и благочестивыя христіанъ вѣры—дьяволъ, орудіями лукавыми и своими ближними, плевелы всѣялъ въ христову паству и во пшеницу, сиречь подавилъ евангелское слово, и, просто рещи, сотворилъ бы подручну своими сопротивными мудрованіи, и аще не востанетъ въ споможеніе присно благочестивое православныхъ сихъ царей держава, да покоритъ окрестъ живущихъ того Кіева ко святому патріаршескому престолу Московскому. И аще коли приключится нужда рукоположенія митрополиту въ Кіевъ, тое принимати по временамъ отъ патріарха Московскаго, и въ той поставляемаго митрополита избирати отъ подлежащихъ той, и со благочестіемъ и со вниманіемъ да стяжетъ миръ. Убо прошеніе тишайшихъ великихъ царей и самодержцевъ православныхъ Московскихъ, сыновъ о Господѣ возлюбленныхъ и превозлюбленныхъ нашей мѣрности, благословное и всякаго благолѣпія и украшенія имущее судила мѣрность наша и приговорила соборно—святый соборъ архіерейскій сущій с нами—и съ пречестными во Святомъ Дусѣ возлюбленными нашими братіями и сослужители. И да отънынѣ тоя митрополія Кіевская да будетъ подлежащи къ святому патріаршескому Московскому престолу, яко егда прилучится нужда

*

поставленія хотящему быти въ епархіи той—да поставляется отъ патріаршествующаго по временамъ въ богохранимомъ великомъ градѣ Москвѣ егоже аще изберутъ повинующіяся той епархіи Кіевской боголюбезные епископы, честнѣйшіе архимандриты, преподобные игумены честныхъ и святыхъ монастырей, благочестивыя и святыя и преподобныя іеромонахи, преподобныя монахи и прочіи началніи и началствующіи, по содержанію обычая мѣста того, повелѣніемъ иже тамо свѣтлѣйшаго великаго гетмана. Яко ко твоему блаженству утвердително есть сіе письмо, ради покоренія ко престолу Московскому и изданія по снисхожденію и образъ смотренія и ко подлежащимъ Кіевской епархіи письмо, ради свободы воеже избрати егоже хотятъ во митрополита к Кіеву, изъявляютъ подробну. И взимати ему на Мемврани именуемое дѣйство и еликая иныя чины приличны суть; и да знаетъ старца и настоятеля своего, по временамъ патріарха Московскаго, и едино токмо да хранитъ, сирѣчь: егда будетъ митрополитъ Кіевскій совершати божественную и святую службу въ своей епархіи, да поминаетъ во первыхъ честное имя по временамъ святѣйшаго вселенскаго патріарха, яко отъ него всѣ управляемы суть, и всякому благу виновну, и подателю сущу въ концахъ вселенныя преславно и чудно; потомъ же имя патріарха Московскаго, яко старца своего. Благодать Господа нашего Іисуса Христа, и миръ, и его безчисленная милость; и молитва, и благословеніе, и прощеніе нашей мѣрности да будетъ съ твоимъ блаженствомъ. 1686, индиктіона 9, мѣсяца маіа. Константинополскій и о Христѣ братъ твой.

Архив Юго-Западной России. – Київ, 1872. – Ч. 1, т. 5. – № XXXIX. – С.166-168.